

**ПРОЕКТ
« СПРАВЕДЛИВЕ
ПРАВОСУДДЯ »**

**Рада суддів України
Державна судова
адміністрація України**

ОЦІНКА ЯКОСТІ РОБОТИ СУДУ В УКРАЇНІ: РЕЗУЛЬТАТИ ПІЛОТНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ В 2012 РОЦІ

На основі проекту системи оцінки якості функціонування суду, який був розроблений та рекомендований для пілотної апробації робочою групою з розробки системи оцінювання якості роботи суду за підтримки проекту USAID «Справедливе правосуддя» у співпраці з робочою групою з інновацій Державної судової адміністрації України

ЗВІТ

2013

Ця публікація була здійснена за підтримки американського народу, наданої через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках Проекту «Справедливе правосуддя». Погляди авторів, викладені у цьому виданні, не обов'язково відображають погляди Агентства США з міжнародного розвитку або уряду Сполучених Штатів Америки»

ЗМІСТ

I.	Розробка стандартної системи оцінки якості функціонування суду в Україні	2
II.	Проект системи оцінки якості функціонування суду: короткий опис	2
III.	Пілотна апробація проекту системи оцінки якості функціонування суду в українських судах	3
IV.	Результати пілотного дослідження та ефективність запропонованих методик оцінки якості функціонування суду	4
IV.1.	Належне фінансування, ефективність використання ресурсів та задоволеність умовами праці суддів та працівників апарату	5
IV.2.	Лідерські та управлінські якості керівництва суду	7
IV.3.	Ефективність суддівського самоврядування	9
IV.4.	Ефективність роботи суду з вирішення справ	10
IV.5.	Своєчасність судового розгляду	13
IV.6.	Навантаження на суддів	14
IV.7.	Судове рішення	15
IV.8.	Задоволеність громадян-учасників судових проваджень роботою суду	16
IV.9.	Інформаційна доступність суду	18
V.	Висновки	18
VI.	Рекомендації	19
	Додаток 1. Склад робочої групи з питань розробки системи оцінки якості функціонування суду	21
	Додаток 2. Представники робочої групи з інновацій Державної судової адміністрації України, які працювали над розробкою проекту системи оцінки	22

I. Розробка стандартної системи оцінки якості функціонування суду в Україні

Проект USAID «Справедливе правосуддя» (надалі Проект) сприяє Раді суддів України та Державній судовій адміністрації України (ДСА) у виробленні стандартів, критеріїв та показників якості функціонування суду.

Наявність таких стандартів та критеріїв оцінки діяльності судових установ вимагається від членів Ради Європи та перевіряється періодично її консультативним органом «Європейська комісія з питань ефективного правосуддя» (ЄКЕП). У звіті даної комісії (2012) за даними 2010 року констатовано, що Україна входить до числа країн – членів Ради Європи, в яких відсутні стандарти оцінки якості роботи суду. Передбачається, що мають існувати критерії та показники для внутрішньої оцінки функціонування суду (силами суддів та працівників апарату за певною методикою) і зовнішні (вивчення думки відвідувачів суду про якість отримуваних ними послуг у суді).

Проект надає експертну, технічну, інформаційну, координаційну та логістичну підтримку діяльності *Робочої групи з питань розробки системи оцінки якості функціонування суду* (надалі Робоча група), яка почала свою діяльність за підтримки попереднього проекту USAID «Україна: верховенство права» в 2010 році. Тоді Робочою групою було розроблено інструменти внутрішньої оцінки якості функціонування суду за вимірами «Своєчасність судового розгляду» та «Якість написання судового рішення». Пілотна апробація інструментів внутрішньої оцінки проводилася в шести судах. До складу Робочої групи входять члени Ради суддів України Канигіна Галина Володимирівна та Гвоздик Павло Олександрович, член Ради суддів загальних судів Бабій Анатолій Петрович, представники Вищого адміністративного суду України, судді та працівники апарату судів першої інстанції та апеляційних судів загальної, адміністративної та господарської юрисдикції¹.

В 2012 році Робоча група співпрацювала з підгрупою з розробки стандартів якості функціонування суду в складі Робочої групи з питань інновацій ДСА України та з 13 українськими судами, які погодилися на перевірку в себе розробленого Робочою групою та залученими експертами² проекту системи оцінки якості функціонування суду.

Результатом спільної діяльності Проекту з Робочою групою та Підгрупою ДСА стала розробка, вдосконалення та підготовка остаточного формату пілотного тестування проекту стандартизованої системи оцінки якості функціонування суду.

II. Проект системи оцінки якості функціонування суду: короткий опис

Проект системи включає чотири напрями оцінки: *ефективність судового адміністрування, своєчасність судового розгляду, якість судових рішень, рівень задоволеності громадян-учасників судових проваджень роботою суду*. Система

---

¹ Список учасників Робочої групи додається до цього звіту

² Експерт з питань ефективності правосуддя (Нідерланди) пан Пім Альберс та доктор юридичних наук, соціолог за першою освітою, викладач Національної юридичної академії ім. Я. Мудрого пан Олександр Сердюк.

оцінки містить 24 критерії оцінювання якості функціонування суду та понад 100 індикаторів для вимірювання відповідності суду цим критеріям.

Запропонований проект структури оцінки якості функціонування суду поєднує в собі три механізми оцінки:

- (1) внутрішню оцінку якості функціонування суду:
  - (а) анкетування суддів і працівників апарату,
  - (б) експертний аналіз судових рішень і своєчасності судового розгляду;
- (2) зовнішню оцінку якості функціонування суду через опитування громадян-учасників судових проваджень за методологією Карток громадянського звітування (КГЗ);
- (3) аналіз наявних даних судової статистики.

Розроблені інструменти оцінки якості функціонування суду включають анкети для працівників апарату суду, суддів і громадян-учасників судових проваджень; форму аналізу судового рішення; форму аналізу своєчасності судового розгляду.

III. Пілотна апробація проекту системи оцінки якості функціонування суду в українських судах

Робоча група обрала 13 судів із 22 бажаючих для пілотного тестування системи оцінки, серед яких є дев'ять судів першої інстанції та чотири апеляційні суди. 13 пілотних судів представляють три юрисдикції – загальну, адміністративну та господарську у восьми областях України:

- 1) Вінницький окружний адміністративний суд
- 2) Господарський суд Дніпропетровської області
- 3) Орджонікідзевський районний суд міста Маріуполь
- 4) Апеляційний суд Івано-Франківської області
- 5) Кіровський районний суд міста Кіровоград
- 6) Кіровоградський районний суд Кіровоградської області
- 7) Апеляційний суд Кіровоградської області
- 8) Приморський районний суд міста Одеса
- 9) Харківський окружний адміністративний суд
- 10) Харківський апеляційний адміністративний суд
- 11) Чернобаївський районний суд Черкаської області
- 12) Апеляційний суд Черкаської області
- 13) Ленінський районний суд міста Кіровоград

Пілотне тестування системи оцінки якості функціонування суду впроваджувалося з червня по грудень 2012 року. Кожен суд сформував команду з оцінювання, що включала суддів, суддів у відставці та працівників апарату суду. Ці команди здійснювали внутрішню оцінку ефективності судового адміністрування, своєчасності судового розгляду та якості судових рішень. Водночас, ці 13 судів брали участь в зовнішній оцінці якості функціонування суду за допомогою опитувань відвідувачів за методологією КГЗ.

Дев'ять з тринадцяти судів повністю виконали пілотне тестування всіх чотирьох модулів запропонованої системи оцінки³. Наведені нижче дані ілюструють процес втілення на практиці системи оцінки якості функціонування суду в цих дев'яти пілотних судах:

- Над проведенням внутрішньої оцінки якості функціонування суду активно працювали понад 50 суддів та працівників апарату суду.
- Понад 200 суддів і 600 працівників апарату суду взяли участь в анкетуванні щодо ефективності судового адміністрування, в якому оцінювалися умови праці, управлінські якості голів суду та керівників апарату суду, ефективність використання наявних коштів і матеріальних ресурсів, ступінь реалізації потенціалу суддівського самоврядування, відносини в колективі, справедливість і доцільність розподілу повноважень і обов'язків та інші аспекти судового адміністрування.
- Виконавці внутрішньої оцінки якості функціонування суду проаналізували понад 1200 справ, оцінюючи тривалість розгляду справи, дотримання й обґрунтованість процесуальних строків.
- Виконавці внутрішнього оцінювання проаналізували понад 1400 рішень пілотних судів, оцінюючи повноту застосування законодавства, правильність оцінки юридично значущих обставин справи, повноту дослідження наявних у справі доказів, повноту і чіткість формулювання резолютивної частини рішення, якість написання та інші критерії.

Як зазначено вище, у всіх 13 пілотних судах відбулася зовнішня оцінка якості функціонування суду шляхом опитування відвідувачів суду за методологією карток громадянського звітування (КГЗ). Понад 1500 відвідувачів суду відповіли на запитання анкети за методологією КГЗ у пілотних судах оцінюючи доступність суду, зручність перебування в суді, своєчасність судового розгляду, повноту та зрозумілість інформації, якість написання судових рішень, роботу судді та працівників апарату суду.

IV. Результати пілотного дослідження та ефективність запропонованих методик оцінки якості функціонування суду

Ефективність запропонованих методик оцінки якості функціонування суду демонструють окремі узагальнюючі результати пілотного тестування системи оцінки в пілотних судах, що повністю завершили цей процес та підготували звіти.

Проект «Справедливе правосуддя» представляє, за згодою Робочої групи, результати дев'яти пілотних судів за окремими, найбільш вагомими, на думку експертів проекту, критеріями та показниками. З метою запобігання змагальному порівнянню пілотних судів, назви судів в таблицях результатів змінено на умовні позначення. Враховуючи специфіку різних типів судів, в таблицях результатів було залишено інформацію про інстанцію та юрисдикцію⁴.

³ Три суди завершили всі етапи збору та аналізу даних, проте не підготували узагальнені звіти через брак часу та людських ресурсів. Ці суди використовують отримані результати для прийняття рішень щодо вдосконалення роботи суду. Один з пілотних судів не зміг завершити процес внутрішньої оцінки через кадрові зміни.

⁴ Необхідно зауважити, що представлення результатів подібних досліджень має бути окремим для судів різних рівнів та юрисдикцій. В даному звіті результати пілотного дослідження в судах різних юрисдикцій та інстанцій представлено в одних і тих самих таблицях через обмежену кількість пілотних судів.

IV.1. Належне фінансування, ефективність використання ресурсів та задоволеність умовами праці суддів та працівників апарату

Таблиця 1. Фінансування, використання ресурсів та задоволеність умовами праці.

Умовне позначення суду	Інстанція	Юрисдикція	Фактичне фінансування від бюджетного запиту, 2012	Сприйняття колективом суду правильності використання ресурсів	Задоволеність умовами праці суддів	Задоволеність умовами праці працівників апарату
Суд 1	Перша	Загальна	56%	33%	4.72	4.57
Суд 2	Перша	Загальна	н.д. ⁵	н.д.	4.21	4.11
Суд 3	Перша	Загальна	н.д.	18.72%	4.1	4.4
Суд 4	Перша	Загальна	31%	69%	4.48	4.54
Суд 5	Апеляція	Загальна	63%	19.6%	3.7	3.7
Суд 6	Апеляція	Загальна	26%	43.9%	3.85	3.86
Суд 7	Перша	Спеціалізований	76%	18.72%	3.58	3.44
Суд 8	Перша	Спеціалізований	30%	37.75%	4.35	4.22
Суд 9	Апеляція	Спеціалізований	47%	62%	4.69	4.39

Таблиця 1 об'єднує результати оцінки за декількома критеріями. На думку авторів цього звіту, з точки зору аналізу інформації, показники щодо фінансування доцільно поєднати саме з задоволеністю умовами праці. Показники в таблиці 1:

- Рівень фактичного фінансування від бюджетного запиту за 2012 рік у відсотках.
- Сприйняття колективом правильності використання ресурсів. Основою збору даних щодо цього показника було внутрішнє опитування суддів та працівників апарату суду, в якому, серед іншого, респондентам було задане наступне запитання:

Чи не виникало у Вас відчуття, що навіть за існуючих умов фінансування та матеріально-технічного забезпечення суду умови могли бути кращими (тобто – наявні ресурси використовуються не зовсім правильно та раціонально)?

(оберіть лише один варіант відповіді)

Я в цьому впевнений	1
Таке відчуття виникало досить часто	2
Інколи виникало	3
Не виникало	4
Важко сказати	0

Показником є відсоток суддів та працівників апарату, в яких, за даними внутрішнього опитування, не виникає відчуття, що матеріально-технічні ресурси використовуються не зовсім ефективно або взагалі не ефективно, тобто, відсоток респондентів, що вибрали варіант відповіді 4.

⁵ немає даних, або некоректні дані

- *Задоволеність суддів умовами праці.* Цей показник є середньою зведеною за 21-м показником оцінкою суддів своїх умов праці за 5-ступеневою шкалою. Основою збору даних для цього показника було наступне запитання під час внутрішнього опитування суддів:

В якій мірі Ви задоволені наступними умовами праці у Вашому суді?

Дайте відповідь за 5-бальною шкалою, де 5 - повністю задоволені, 1 - зовсім не задоволені, 0 – важко відповісти:

1	Ваше робоче місце(наявність автономного робочого місця, стан меблів, освітлення, тощо)
2	Зручність та комфортність приміщень суду для відвідувачів суду (учасників проваджень)
3	Комп'ютеризація суду (достатність комп'ютерів та їх якість)
4	Забезпечення літературою та спеціальною пресою
5	Телефонний зв'язок
6	Доступ до інтернету
7	Доступ та можливості використання локальної комп'ютерної мережі суду
8	Стан приміщень суду (чистота, систематичність та якість прибирання, тощо)
9	Можливості для підвищення кваліфікації
10	Справедливість та обгрунтованість навантаження (справ у провадженні)
11	Стиль управління , характерний для голови суду
12	Відносини у колективі (соціально-психологічний клімат у колективі)
13	Зручність та комфортність залів судового засідання
14	Достатня кількість залів судового засідання
15	Достатність кваліфікації працівників апарату суду, з якими Ви працюєте безпосередньо (помічник, секретар)
16	Стиль управління, характерний для керівника апарату суду
17	Графіки роботи суду (час початку робочого дня, час обідньої перерви, відпустки, тощо)
18	Можливості для проведення дозвілля та спілкування членів колективу у позаробочий час
19	Забезпеченість канцелярськими товарами , картриджами, тощо
20	Якість роботи автоматизованої системи діловодства в суді
21	Безпека у приміщеннях суду

- *Задоволеність працівників апарату умовами праці.* Цей показник є середньою зведеною за 20-ма показниками оцінкою працівників апарату своїх умов праці за 5-бальною системою. Основою збору даних щодо цього показника було наступне запитання під час внутрішнього опитування працівників апарату суду:

В якій мірі Ви задоволені наступними умовами праці у Вашому суді?

Дайте відповідь за 5-бальною шкалою, де 5 - повністю задоволені, 1 - зовсім не задоволені, 0 – важко відповісти:

1	Умови на Вашому робочому місці(наявність автономного робочого місця, стан меблів, якість опалення, освітлення, тощо)
2	Зручність та комфортність приміщень суду для відвідувачів суду (учасників проваджень)
3	Комп'ютеризація суду (достатність комп'ютерів та їх якість)
4	Забезпечення літературою та спеціальною пресою
5	Телефонний зв'язок
6	Доступ до інтернету
7	Доступ та можливості використання локальної комп'ютерної мережі суду
8	Стан приміщень суду (чистота, систематичність та якість прибирання, тощо)
9	Можливості для підвищення кваліфікації
10	Перспективи професійного зростання
11	Стиль управління характерний для голови суду
12	Відносини у колективі (соціально-психологічний клімат у колективі)
13	Зручність та комфортність залів судового засідання
14	Дотримання принципів справедливості та обгрунтованості при визначенні посадових обов'язків, розподілі навантажень чи доручень
15	Стиль управління характерний для керівника апарату суду
16	Графіки роботи суду (час початку робочого дня, час обідньої перерви, відпустки, тощо)
17	Можливості для проведення дозвілля та спілкування членів колективу у позаробочий час

18	Забезпеченість канцелярськими товарами , картриджами, тощо
19	Якість роботи автоматизованої системи діловодства в суді
20	Безпека у приміщеннях суду

IV.2. Лідерські та управлінські якості керівництва суду

Таблиця 2. Оцінка керівництва суду суддями та працівниками апарату суду.

Умовне позначення суду	Інстанція	Юрисдикція	Оцінка Голови суду суддями	Оцінка Голови суду працівниками апарату	Оцінка керівника апарату суддями	Оцінка керівника апарату працівниками апарату
Суд 1	Перша	Загальна	4.75	4.85	4.69	4.72
Суд 2	Перша	Загальна	4.9	4.64	4.9	4.56
Суд 3	Перша	Загальна	4.8	4.7	4.5	4.6
Суд 4	Перша	Загальна	4.78	4.64	4.5	4.3
Суд 5	Апеляція	Загальна	4	4.1	3.7	3.6
Суд 6	Апеляція	Загальна	4.54	4.55	3.33	3.08
Суд 7	Перша	Спеціалізований	4.48	4.31	4.34	4.22
Суд 8	Перша	Спеціалізований	4.8	4.6	4.55	4.49
Суд 9	Апеляція	Спеціалізований	4.98	4.73	4.89	4.68

Таблиця 2 демонструє результати оцінки Голов судів та керівників апаратів окремо суддями та окремо працівниками апарату суду:

- Оцінка Голови суду суддями за 5-ступеневою шкалою є середньою зведеною за 18 показниками. Основою збору даних щодо цього показника було наступне запитання під час внутрішнього опитування суддів:

Будь ласка, зазначте наскільки Ви погоджуєтеся з наступними твердженнями, використовуючи 5-бальну шкалу, де 1 –цілком ні, 2 – скоріше ні, 3 - більш-менш (варіант: і так і ні), 4 – скоріше так, 5 – цілком так, 0 – важко відповісти).

Голова Вашого суду

1	Є справжнім лідером колективу суду
2	Підтримує та впроваджує все нове та передове
3	Піклується про колектив
4	Має високу професійну підготовку
5	Є добрим організатором
6	Користується авторитетом та повагою працівників апарату суду
7	Забезпечує належне виконання рішень зборів суддів Вашого суду
8	Справедливо розподіляє окремі доручення та загалом навантаження
9	Контролює якість роботи працівників та своєчасність виконання завдань
10	Користується авторитетом та повагою суддів
11	Вміє налагодити взаємодію із засобами масової інформації та громадськістю
12	Проявляє неупередженість при вирішенні кадрових питань – підбір та просування кадрів на основі рівня кваліфікації та ділових якостей

13	Підтримує взаєморозуміння з керівником апарату суду
14	Проявляє активність у питаннях підвищення кваліфікації суддів
15	Є коректним та ввічливим у службових відносинах
16	Утримується від отримання подарунків та інших дій, що є не сумісними з посадою та створюють конфлікт інтересів чи можуть сприйматись як такі
17	Не втручається у розгляд справ суддями, поважає їх незалежність, ніколи не пробує “тиснути” чи іншим чином впливати на них
18	Вміє створювати позитивний соціально-психологічний клімат у колективі, попереджати конфлікти та протистояння

- *Оцінка Голови суду працівниками апарату* за 5-ступеневою шкалою є середньою зведеною за 16 показниками. Основою збору даних щодо цього показника було наступне запитання під час внутрішнього опитування працівників апарату:

Будь ласка, зазначте наскільки Ви погоджуєтеся з наступними твердженнями, використовуючи 5-бальну шкалу, де 1 – цілком ні, 2 – скоріше ні, 3 - більш-менш (варіант: і так і ні), 4 – скоріше так, 5 – цілком так, 0 – важко відповісти).

Голова Вашого суду

1	Є справжнім лідером колективу суду
2	Підтримує та впроваджує все нове та передове
3	Піклується про колектив
4	Вміє створювати позитивний соціально-психологічний клімат у колективі, попереджати конфлікти та протистояння
5	Є добрим організатором
6	Користується авторитетом та повагою працівників апарату суду
7	Забезпечує належну реалізацію рішень зборів суддів Вашого суду
8	Справедливо розподіляє окремі доручення та загалом навантаження
9	Контролює якість роботи працівників та своєчасність виконання завдань
10	Користується авторитетом та повагою суддів
11	Вміє налагодити взаємодію із засобами масової інформації та громадськістю
12	Проявляє неупередженість при вирішенні кадрових питань – підбір та просування кадрів на основі рівня кваліфікації та ділових якостей
13	Підтримує взаєморозуміння з керівником апарату суду
14	Проявляє активність у питаннях підвищення кваліфікації працівників
15	Є коректним та ввічливим у службових відносинах
16	Утримується від отримання подарунків чи інших дій, що є не сумісними з посадою та створюють конфлікт інтересів чи можуть сприйматись як такі

- *Оцінка керівника апарату суддями* за 5-ступеневою шкалою є середньою зведеною за 17 показниками.
- *Оцінка керівника апарату працівниками апарату* за 5-ступеневою шкалою є середньою зведеною за 17 показниками.

Основою збору даних щодо оцінки керівника апарату суду було наступне запитання під час внутрішнього опитування суддів та працівників апарату:

Будь ласка, зазначте наскільки Ви погоджуєтеся з наступними твердженнями, використовуючи 5-бальну шкалу, де 1 – цілком ні, 2 – скоріше ні, 3 - більш-менш (варіант: і так і ні), 4 – скоріше так, 5 – цілком так, 0 – важко відповісти).

Керівник апарату Вашого суду

1	Є справжнім лідером колективу суду
2	Підтримує та впроваджує все нове та передове
3	Піклується про колектив
4	Вміє створювати позитивний соціально-психологічний клімат у колективі, попереджати конфлікти та протистояння
5	Має високу професійну підготовку
6	Є добрим організатором
7	Користується авторитетом та повагою працівників суду
8	Враховує думки та побажання працівників суду при прийнятті рішень
9	Справедливо розподіляє окремі доручення та загалом навантаження
10	Контролює якість роботи працівників та своєчасність виконання завдань
11	Ніколи не пробує “тиснути” чи іншим чином впливати на працівників апарату з метою їх дій у спосіб, що є неетичним, незаконним або невідповідним посаді чи обставинам
12	Вміє налагодити взаємодію із засобами масової інформації та громадськістю
13	Приймає неупереджені кадрові рішення – підбір та просування кадрів на основі рівня кваліфікації та ділових якостей
14	Підтримує взаєморозуміння з Головою суду
15	Проявляє активність у питаннях підвищення кваліфікації працівників
16	Є коректним та ввічливим у службових відносинах
17	Утримується від отримання подарунків чи інших дій, що є не сумісними з посадою та створюють конфлікт інтересів чи можуть сприйматись як такі

IV.3. Ефективність суддівського самоврядування

Таблиця 3. Оцінка зборів суддів судьями.

Умовне позначення суду	Інстанція	Юрисдикція	Оцінка зборів суддів судьями
Суд 1	Перша	Загальна	4.88
Суд 2	Перша	Загальна	4.85
Суд 3	Перша	Загальна	4.6
Суд 4	Перша	Загальна	4.44
Суд 5	Апеляція	Загальна	3.6
Суд 6	Апеляція	Загальна	4.13
Суд 7	Перша	Спеціалізований	4.4
Суд 8	Перша	Спеціалізований	4.52
Суд 9	Апеляція	Спеціалізований	4.76

Для дослідження ефективності суддівського самоврядування, судьям, що взяли участь у цьому пілотному дослідженні було запропоноване наступне запитання:

Будь ласка, зазначте наскільки Ви погоджуєтеся з наступними твердженнями, використовуючи 5-бальну шкалу, де 1 – цілком ні, 2 – скоріше ні, 3 - більш-менш (варіант: і так і ні), 4 – скоріше так, 5 – цілком так, 0 – важко відповісти).

Збори суддів Вашого суду

1	є авторитетним та незалежним органом суддівського самоврядування
2	мають реальний вплив на рішення, що приймаються керівництвом суду
3	в своїх рішеннях відображають реальні потреби суду
4	обговорюють питання щодо внутрішньої діяльності суду чи роботи конкретних суддів або працівників апарату
5	визначають спеціалізацію суддів з розгляду конкретних категорій справ відповідної юрисдикції за пропозицією голови суду
6	заслуховують звіти суддів, які обіймають адміністративні посади в даному суді, та керівника апарату суду
7	обговорюють питання щодо практики застосування законодавства, розробляють відповідні пропозиції щодо вдосконалення такої практики та законодавства, вносять свої пропозиції на розгляд вищого спеціалізованого суду та Верховного Суду України
8	обговорюють питання, що виникають через неналежне фінансування суду і пропонують шляхи вирішення окремих проблем
9	обговорюють проблеми і приймають рішення з питань функціонування автоматизованої системи документообігу суду.
10	скликаються не рідше одного разу на три місяці (Так = 5, Ні = 1).

Оцінка, що демонструє таблиця 3 є середньою зведеною за 10 показниками, при чому показники розроблені у відповідності до положень Закону про судоустрій та статус суддів стосовно зборів суддів.

IV.4. Ефективність роботи суду з вирішення справ

Ефективність роботи суду з розгляду та вирішення справ є одним з найвагоміших критеріїв оцінки роботи суду в усьому світі. Цей критерій є багатовимірним, оскільки його зміст об'єднує декілька аспектів роботи суду: матеріально-технічне забезпечення та його ефективне використання, роботу суддів та працівників апарату, управління документообігом та ін.. Тому для ілюстрації результатів пілотного дослідження, автори цього звіту вибрали декілька показників стосовно ефективності роботи суду з вирішення справ:

- *Середня вартість розгляду справи за 1 півріччя 2012 р..* Цей показник обчислюється в грошовій одиниці (грн.) як фактичні витрати суду за звітний період поділені на загальну кількість справ, що були на розгляді в суді за цей період. Загальна кількість справ, відповідно, є сумою залишку на перше число звітного періоду, тобто 1.01.2012 та всіх нових справ та матеріалів, що надійшли до суду за звітний період. Варто зазначити, що цей показник не виміром фінансово-господарської діяльності суду і використовується лише в комплексі з іншими показниками.
- *Кількість розглянутих справ на одного суддю в 1 півріччі 2012 р..* Цей показник обчислюється як кількість розглянутих за звітний період справ поділена на кількість суддів, що працювали в цей період.
- *Кількість розглянутих справ на одного працівника апарату в 1 півріччі 2012 р..* Цей показник обчислюється як кількість розглянутих за звітний період справ поділена на кількість працівників апарату, що працювали в суді в цей період.
- *Коефіцієнт розгляду справ (clearance rate)* – один з основних показників оцінки ефективності роботи суду, який використовується в світі. Це один з основних

показників, що рекомендовані Європейською Комісією з питань ефективності правосуддя (ЄКЕП). За своїм змістом цей показник є близьким до загальновідомих макроекономічних показників. В практиці оцінки ефективності роботи суду *коефіцієнт розгляду справ* обчислюється як кількість розглянутих за звітний період справ поділена на кількість нових справ та матеріалів. Якщо коефіцієнт більше 100%, то це означає, що залишок нерозглянутих справ зменшується. Якщо, відповідно, цей показник нижче 100%, то залишок нерозглянутих справ збільшується.

- *Кількість справ, розгляд яких триває понад один рік* – просте актуальне число, має бути завжди доступне в автоматизованій системі діловодства.
- *Зворотній коефіцієнт розгляду справ в часі⁶ (disposition time)* – також один з показників, рекомендованих ЄКЕП. Цей показник обчислюється як **кількість днів** у звітному періоду поділена на **відношення кількості розглянутих справ у звітному періоді на залишок нерозглянутих справ** на кінець звітного періоду. Цей показник вказує на умовну кількість днів, якої за даних умов не вистачило суду в цей звітний період, щоб розглянути всі справи. Чим нижчий цей коефіцієнт, тим вища ефективність роботи суду з вирішення справ.

Приклад 1: за перше півріччя 2012 року суд А розглянув 1500 справ, залишок нерозглянутих справ на 01.07.2012 склав 100 справ. Зворотній коефіцієнт розгляду справ в цьому суді становить $182.5:(1500:100) = 12,16$. Це число означає, що в другому півріччі цьому суду не вистачило 12,16 днів, щоб розглянути всі справи.

Приклад 2: за 2011 рік цей самий суд А розглянув 3600 справ, залишок нерозглянутих справ на 01.01.2012 склав 270 справ. Зворотній коефіцієнт розгляду справ в цьому суді в 2011 році становить $365:(3600:270) = 27,4$. Це число означає, що в 2011 році цьому суду не вистачило 27,4 днів, щоб розглянути всі справи.

Аналіз двох прикладів: очевидно, що в 2012 році ефективність роботи цього суду з вирішення справ підвищилася, адже 27,4 за рік це більше, ніж 12,16 за півроку.

- *Зворотній коефіцієнт вирішення справ в людському ресурсі* обчислюється як **кількість суддів**, що працювали у звітний період поділена на **відношення кількості розглянутих справ за звітний період до залишку нерозглянутих справ на кінець звітного періоду**. Цей показник вказує на умовну кількість суддів, якої за даних умов не вистачило суду в цей звітний період, щоб розглянути всі справи. Чим нижчий цей коефіцієнт, тим вища ефективність роботи суду з вирішення справ.

Приклад 3: за перше півріччя 2012 року суд Б розглянув 2000 справ, залишок нерозглянутих справ на 01.07.2012 склав 220 справ. В суді в цей період працювало 8 суддів. Зворотній коефіцієнт розгляду справ в цьому суді становить $8:(2000:220) = 0,88$. Це число означає, що в другому півріччі цьому суду не вистачило одного судді, щоб розглянути всі справи.

Приклад 4: за 2011 рік цей самий суд Б розглянув 3900 справ, залишок нерозглянутих справ на 01.01.2012 склав 440 справ. В 2011 році в суді працювало 8 суддів. Зворотній коефіцієнт розгляду справ в цьому суді в 2011 році становить $8:(3900:440) = 0,9$. Це

⁶ Зворотній коефіцієнт розгляду справ в часі є адаптованим перекладом терміну disposition time, що пропонує проект USAID «Справедливе правосуддя». Інший переклад цього терміну – час завершення розгляду справ.

число означає, що в 2011 році цьому суду також не вистачило одного судді, щоб розглянути всі справи.

Аналіз двох прикладів: очевидно, що в 2012 році ефективність роботи цього суду з вирішення трохи підвищилася: не дивлячись на те, що суду не вистачає так само одного судді в обох звітних періодах, проте коефіцієнт 0.88 трохи менший за 0.9.

Таблиця 4. Показники ефективності роботи суду з вирішення справ, ч. 1

Умовне позначення суду	Інстанція	Юрисдикція	Середня вартість розгляду справи в 1 півріччі 2012 р	Кількість розглянутих справ на одного суддю в 1 півріччі 2012 року	Кількість розглянутих справ на одного працівника апарату в 1 півріччі 2012 року	Коефіцієнт розгляду справ в 1 півріччі 2012 року	Кількість справ, розгляд яких триває понад один рік
Суд 1	Перша	Загальна	335.23	427	85	89%	7
Суд 2	Перша	Загальна	н.д.	211	46	106%	0
Суд 3	Перша	Загальна	265.59	455	110	123%	40
Суд 4	Перша	Загальна	273.42	410	122	94%	н.д.
Суд 5	Апеляція	Загальна	2480.77	68	26	99%	1
Суд 6	Апеляція	Загальна	2857.10	52	27	99%	2
Суд 7	Перша	Спец-ний	1055.15	88	25	72%	н.д.
Суд 8	Перша	Спец-ний	1206.35	205	59	105%	0
Суд 9	Апеляція	Спец-ний	137.01	1653	460	107%	0

Висновок за показником «коефіцієнт розгляду справ»: в судах 2, 3, 8 та 9 залишок нерозглянутих справ впав в першому півріччі 2012 р. В судах 1, 4 та 7 залишок зріс, а в судах 5 та 6 залишився приблизно на тому самому рівні.

Таблиця 5. Показники ефективності роботи суду з вирішення справ, ч. 2

Умовне позначення суду	Інстанція	Юрисдикція	Зворотній коефіцієнт в днях, 2011 р	Зворотній коефіцієнт в днях, перше півріччя 2012 р	Зворотній коефіцієнт в людському ресурсі (кількість суддів), 2011 р.	Зворотній коефіцієнт в людському ресурсі (кількість суддів), перше півріччя 2012 р
Суд 1	Перша	Загальна	2.3	22	0.0	0.5
Суд 2	Перша	Загальна	11.7	16	0.2	0.5
Суд 3	Перша	Загальна	145.2	42	3.2	1.8
Суд 4	Перша	Загальна	78.2	149	7.5	28.4
Суд 5	Апеляція	Загальна	15.9	22	1.6	4
Суд 6	Апеляція	Загальна	49.2	44	6.5	12
Суд 7	Перша	Спеціалізований	5.0	108	0.6	26

Умовне позначення суду	Інстанція	Юрисдикція	Зворотній коефіцієнт в днях, 2011 р	Зворотній коефіцієнт в днях, перше півріччя 2012 р	Зворотній коефіцієнт в людському ресурсі (кількість суддів), 2011 р.	Зворотній коефіцієнт в людському ресурсі (кількість суддів), перше півріччя 2012 р
Суд 8	Перша	Спеціалізований	53	42	6	9
Суд 9	Апеляція	Спеціалізований	39	25	3	4

IV.5. Своєчасність судового розгляду

Для ілюстрації результатів пілотного дослідження стосовно своєчасності судового розгляду, автори цього звіту вибрали наступні показники:

- *Середня тривалість судового провадження в 1 півріччі 2012 р.* Цей показник обчислюється як середнє арифметичне загальної тривалості розгляду справ, що були проаналізовані виконавцями внутрішнього оцінювання в кожному пілотному суді.
- *Питома вага справ з порушенням терміну розгляду в 1 півріччі 2012 р.* – показник офіційної судової статистики.
- *Оцінка дотримання термінів судового розгляду учасниками судових проваджень за методологією КГЗ* - показник зовнішньої оцінки якості функціонування суду шляхом опитування громадян - учасників судових проваджень за методологією карток громадянського звітування. Цей показник є середнім арифметичним чотирьох показників, що застосовувалися у 2012 році під час опитувань за методологією КГЗ і обчислюється за 5-ступеневою шкалою. Учасникам судових проваджень були задані чотири питання, на кожне з яких респонденти давали відповідь у формі оцінки від 1 (цілком ні) до 5 (цілком так):

Чи вчасно (відповідно до графіку) розпочалося останнє засідання по Вашій справі?

Чи було враховано Ваші побажання при призначенні дня та часу засідання?

Чи вчасно Ви отримували повістки та повідомлення про розгляд справи?

Чи вважаєте Ви обґрунтованими затримки/ перенесення слухань у розгляді Вашої справи?

Таблиця 6. Показники своєчасності судового розгляду.

Умовне позначення суду	Інстанція	Юрисдикція	Середня тривалість провадження в 1 півріччі 2012 (днів)	Питома вага справ з порушенням терміну розгляду, відсоток, 1 півріччя 2012 р.	Оцінка дотримання термінів судового розгляду учасниками судових проваджень за методологією КГЗ, 2012
Суд 1	Перша	Загальна	37.96	2%	4.15
Суд 2	Перша	Загальна	29.37	н.д.	3.95
Суд 3	Перша	Загальна	70.79	н.д.	3.5
Суд 4	Перша	Загальна	79	н.д.	3.6
Суд 5	Апеляція	Загальна	26	0%	4.11

Умовне позначення суду	Інстанція	Юрисдикція	Середня тривалість провадження в 1 півріччі 2012 (днів)	Питома вага справ з порушенням терміну розгляду, відсоток, 1 півріччя 2012 р.	Оцінка дотримання термінів судового розгляду учасниками судових проваджень за методологією КГЗ, 2012
Суд 6	Апеляція	Загальна	47.84	0.56%	3.55
Суд 7	Перша	Спеціалізований	58.7	н.д.	4
Суд 8	Перша	Спеціалізований	47.3	27.70%	4.1
Суд 9	Апеляція	Спеціалізований	80.87	0%	3.3

IV.6. Навантаження на суддів

Для ілюстрації результатів пілотного дослідження стосовно навантаження на суддів в цьому узагальненому звіті, експерти проекту «Справедливе правосуддя» рекомендують наступні показники:

- *Середня кількість справ на одного суддю в 1 півріччі 2012 р.* Цей показник обчислюється як кількість справ, що перебували на розгляді в звітний період поділена на кількість суддів, що працювали в цей звітний період.
- *Відсоток суддів, що характеризують навантаження як надмірне* – враховувався на основі внутрішнього опитування суддів в рамках модулю оцінки «Судове адміністрування», при цьому узагальнені дані враховують тих суддів, що вважають навантаження надмірним та тих суддів, які вважають навантаження надмірним до певної міри (приблизно на 20-30% більшим, ніж мало бути). Цей показник не враховує тих суддів, які вважають, що справ «не так багато, але деякі з них занадто складні». Основою збору даних за цим показником був наступний компонент внутрішнього опитування суддів:

Яка з наведених нижче оцінок може бути характеристикою Вашого особистого навантаження (кількість справ, що знаходяться у провадженні)

(оберіть лише один варіант відповіді)

Навантаження не є надмірним (справ не так багато і більшість є не надто складними)
Справ не так багато, але деякі з них надто складні
Справ багато але в межах розумного (кількість не впливає на якість та своєчасність розгляду)
Навантаження до певної міри є надмірним (приблизно на 20 -30 % більше ніж мало б бути)
Навантаження є надмірним

- *Відсоток суддів, що визначають збільшення навантаження в поточному році* також враховувався на основі внутрішнього опитування суддів в рамках модулю оцінки «Судове адміністрування».

Таблиця 7. Показники навантаження на суддів.

Умовне позначення суду	Інстанція	Юрисдикція	Середня кількість справ на одного суддю в 1 півріччі 2012 р.	Відсоток суддів, що характеризують навантаження як надмірне, 2012	Відсоток суддів, що визначають ріст навантаження в поточному році
------------------------	-----------	------------	--	---	---

Умовне позначення суду	Інстанція	Юрисдикція	Середня кількість справ на одного суддю в 1 півріччі 2012 р.	Відсоток суддів, що характеризують навантаження як надмірне, 2012	Відсоток суддів, що визначають ріст навантаження в поточному році
Суд 1	Перша	Загальна	502	50%	0%
Суд 2	Перша	Загальна	229.5	100%	0%
Суд 3	Перша	Загальна	929	87.5%	25%
Суд 4	Перша	Загальна	657	80%	0%
Суд 5	Апеляція	Загальна	77	8.7%	26%
Суд 6	Апеляція	Загальна	65	32%	42%
Суд 7	Перша	Спеціалізований	187	10.3%	7.7%
Суд 8	Перша	Спеціалізований	252	6%	6%
Суд 9	Апеляція	Спеціалізований	1879	64%	43%

IV.7. Судове рішення

Щодо узагальнених результатів пілотного дослідження за модулем «Судове рішення», експерти проекту «Справедливе правосуддя» рекомендують порівняти інтегральні показники внутрішньої та зовнішньої оцінки стосовно якості написання судових рішень, а саме:

- *Наведення мотивів прийняття чи неприйняття доказів сторін* (внутрішня оцінка). В цьому показнику якісна чотирьохступенева шкала оцінки екстрапольована в 5-бальну оцінку. Основою збору даних був наступний компонент внутрішнього аналізу вибраних судових рішень:

Наведення мотивів прийняття чи неприйняття доказів сторін

Мотивація відсутня або носить формальний характер	1
Суттєві помилки у мотивації прийняття чи неприйняття доказів	2
Мотивація загалом правильна але є несуттєві помилки	3
Повне та правильне наведення та пояснення (розкриття) мотивації	4

- *Сприйняттям громадянами-учасниками судових проваджень обґрунтованості рішень*. В процесі зовнішньої оцінки якості роботи суду за методологією КГЗ учасникам судових проваджень, які вже отримали судові рішення, серед інших питань, було задано питання «На Вашу думку, чи було рішення по Вашій справі добре обґрунтованим?». На це запитання респонденти давали відповідь у формі 5-бальної шкали, де 1 є «цілком ні», а 5 є «цілком так». В таблиці 8 наведені середні інтегральні значення отриманих оцінок.
- *Простота та доступність стилю викладення рішення* (внутрішня оцінка). В цьому випадку якісна трьохступенева шкала оцінки так само екстрапольована в 5-бальну, а за основу був взятий наступний компонент внутрішнього аналізу вибраних судових рішень:

Простота та доступність стилю викладення рішення (тобто, переважне використання

загальноприйнятих термінів, словосполучень, висловів, тощо, а не складних юридичних конструкцій)?

Загалом стиль надмірно ускладнений	1
Окремі положення складно сприймаються	2
Стиль простий та доступний	3

- *Сприйняттям громадянами-учасниками судових проваджень легкості та доступності для розуміння мови викладення рішення.* В процесі зовнішньої оцінки якості роботи суду за методологією КГЗ учасникам судових проваджень, які вже отримали судові рішення, серед інших питань, було задано питання «Чи було рішення викладено легкою, доступною для розуміння мовою?». На це запитання респонденти давали відповідь у формі 5-бальної шкали, де 1 є «цілком ні», а 5 є «цілком так». В таблиці 8 наведені середні інтегральні значення отриманих оцінок.

Таблиця 8. Показники якості написання судових рішень.

Умовне позначення суду	Інстанція	Юрисдикція	Наведення мотивів прийняття чи неприйняття доказів сторін, внутрішня оцінка 2012	Сприйняття громадянами-учасниками судових проваджень обґрунтованості рішень, КГЗ 2012	Простота та доступність стилю викладення рішення, внутрішня оцінка 2012	Легкість та доступності для розуміння мови викладення рішення, КГЗ 2012
Суд 1	Перша	Загальна	4.87	3.8	4.92	3.9
Суд 2	Перша	Загальна	4.8	4.4	4.9	4.4
Суд 3	Перша	Загальна	4.3	3.8	3.87	3.3
Суд 4	Перша	Загальна	4.1	3.8	4.38	4.7
Суд 5	Апеляція	Загальна	4.53	4.82	4.68	4.88
Суд 6	Апеляція	Загальна	4.33	н.д.	4.49	н.д.
Суд 7	Перша	Спеціал-ний	4.91	4.4	4.96	4
Суд 8	Перша	Спеціал-ний	4.86	4.3	4.02	4.4
Суд 9	Апеляція	Спеціал-ний	4.88	3.8	4.92	3.8

Загалом, в основі оцінки якості судового рішення мають бути показники офіційної судової статистики щодо *відсотка змінених рішень* та *відсотка скасованих рішень*. При виявленні негативної динаміки (ріст відсотків в часі), або при розробці навчальних програм для суддів щодо якості написання судових рішень, можливо застосовувати додаткову внутрішню оцінку судових рішень, використовуючи запропонований модуль оцінки.

IV.8. Задоволеність громадян-учасників судових проваджень роботою суду

В цьому розділі надається узагальнена інформація щодо задоволеності роботою пілотних судів громадянами – учасниками судових проваджень, отримана за результатами зовнішньої оцінки якості функціонування за методологією карток

громадянського звітування (КГЗ). Відібрані показники ілюструють оцінку функціонування суду громадянами за наступними критеріями:

- доступність суду;
- зручність та комфортність перебування в суді;
- повнота та зрозумілість інформації;
- своєчасність судового розгляду;
- задоволеність громадян роботою суддів;
- задоволеність громадян роботою апарату суду.

Таблиця 9 демонструє рівень задоволеності громадян-учасників судових проваджень роботою суду за окремими критеріями. Рівень задоволеності обраховувався як середнє інтегральне значення відповідей громадян на низку питань стосовно окремих аспектів роботи суду у формі оцінки за 5-ступеневою шкалою. Прикладами питань, що отримували громадяни є наступні:

- Як Ви вважаєте, чи люди з обмеженими можливостями можуть безперешкодно потрапити до приміщення суду і користуватися послугами суду?
- Чи дозволяв графік роботи канцелярії суду вчасно та безперешкодно вирішувати Ваші справи у суді (подати позов, ознайомитися з матеріалами, отримати рішення, ухвалу, вирок та ін.)?
- Чи повною мірою задовольняє Вас наявна в суді інформація щодо правил допуску в суд та перебування в ньому?
- Чи виявили працівники апарату суду при спілкуванні з Вами такі риси як однакове ставлення до всіх, незалежно від соціального статусу?

На всі питання респонденти давали відповідь у формі 5-ступеневої шкали, в якій 1 відповідає «цілком ні», 2 – «скоріше ні», 3 – «більш-менш (варіант: і так і ні)», 4 – «скоріше так», 5 – «цілком так».

Крім того, в таблиці 9 дається інформація щодо оцінки якості роботи суду і цілому. Ця оцінка є середнім арифметичним відповідей респондентів на питання «Оцініть, будь ласка, за 5-бальною шкалою, якість роботи цього суду (1 – дуже погано, 5 – відмінно)».

Таблиця 9. Показники задоволеності громадян-учасників судових проваджень.

Умове позначення Суду	Інстанція	Юрисдикція	Доступність	Зручність та комфортність	Своєчасність	Повнота та зрозумілість інформації	Робота судді	Робота апарату суду	Загальна оцінка за 5-бальною
Суд 1	Перша	Загальна	4.66	4.62	4.72	4.15	4.6	4.45	4.44
Суд 2	Перша	Загальна	3.8	3.5	3.9	3.95	3.3	3.7	3.8
Суд 3	Перша	Загальна	3.7	3.5	3.8	3.5	4	3.8	3.2
Суд 4	Перша	Загальна	3.6	4.4	4.4	3.6	4.3	4.3	3.9
Суд 5	Апеляція	Загальна	4.07	4.29	4.69	4.11	4.75	4.46	4.2
Суд 6	Апеляція	Загальна	4.1	3.71	4.17	3.55	4.3	4.13	4.06
Суд 7	Перша	Спец-ний	3.7	3.9	4.1	4	4.4	4.1	4.2

Умовне позначення Суду	Інстанція	Юрисдикція	Доступність	Зручність та комфортність	Своєчасність	Повнота та зрозумілість інформації	Робота судді	Робота апарату суду	Загальна оцінка за 5-бальною
Суд 8	Перша	Спец-ний	3.4	4.3	4.1	4.1	4.3	4.1	4.2
Суд 9	Апеляція	Спец-ний	3.4	3.7	3.8	3.3	3.9	3.7	3.5

IV.9. Інформаційна доступність суду

В запропонованих робочою групою модулях оцінки не було окремо визначених критеріїв та показників стосовно прозорості та відкритості суду. Елементи оцінювання роботи пілотних судів за цими критеріями були частиною дослідження задоволеності роботою суду учасниками судових проваджень за методологією КГЗ.

Таблиця 10. Показники інформаційної доступності суду.

Умовне позначення суду	Інстанція	Юрисдикція	Відсоток респондентів КГЗ, що користувалися сторінкою суду в мережі Інтернет	Оцінка інтернет-сторінки суду користувачами
Суд 1	Перша	Загальна	16.5%	4.4
Суд 2	Перша	Загальна	16%	4.3
Суд 3	Перша	Загальна	20%	3.9
Суд 4	Перша	Загальна	52%	4.6
Суд 5	Апеляція	Загальна	58%	4.56
Суд 6	Апеляція	Загальна	45%	4.36
Суд 7	Перша	Спеціалізований	63%	4.2
Суд 8	Перша	Спеціалізований	60%	4.1
Суд 9	Апеляція	Спеціалізований	41.9%	3.9

V. Висновки

На прикладі дев'яти судів – учасників пілотної апробації проекту системи оцінки якості функціонування суду можна зробити наступні висновки:

- Оцінювання якості роботи суду, яке проводиться на рівні конкретного суду, як організації є важливим аспектом адміністрування діяльності суду. Таке оцінювання дає важливу інформацію для прийняття поточних та стратегічних рішень керівництвом суду задля вдосконалення функціонування суду, як установи та покращення задоволеності громадян роботою суду.
- Відповідно до потреб та вимог, оцінювання якості роботи суду можна також використовувати для виявлення загальних тенденцій та / або порівняння

ситуації в декількох судах одного типу, чи порівняти ситуацію в одному й тому ж суді через певний проміжок часу з метою визначення, наскільки управління судом є ефективним та продуктивним.

- Якість роботи суду має бути визначена як ступінь відповідності суду певним встановленим стандартам продуктивності, ефективності та якості судових послуг. В основі таких стандартів мають бути суспільні очікування щодо роботи суду та якості судових послуг (наприклад, повноти інформації, зручності та комфортності судових приміщень, компетентності та професіоналізму працівників апарату тощо), а також показники роботи суду (наприклад, тривалість судових проваджень, питома вага розглянутих справ, тощо). Із цього визначення випливає, що оцінювання якості роботи суду має включати кількісні та якісні показники, які вимірюють відповідність суду встановленим, зрозумілим та загальноприйнятим критеріям.
- Необхідно зазначити, що суди - учасники пілотного проекту з апробації системи оцінки якості функціонування суду в загальному відповідають запропонованим критеріям оцінки якості функціонування суду. За окремими критеріями існують певні відкриті питання, що потребують нагального вирішення як на рівні суду, так і на рівні судової влади.
- Запропонований проект системи оцінки включає декілька методик: внутрішня оцінка шляхом опитування суддів та працівників апарату, внутрішня експертна оцінка справ та рішень, зовнішня оцінка шляхом опитування громадян-учасників судових проваджень, аналіз статистичних даних. Такий підхід комплексної оцінки якості функціонування суду є досить ефективним, оскільки дає можливість оцінювати критерії якості функціонування суду різними методами і зробити висновки щодо об'єктивності оцінки.
- Необхідно зазначити, що запропонований проект системи оцінки є досить складним для виконання окремим судом і відчутно потребує людських, інформаційних, технічних, часових та матеріальних ресурсів.

VI. Рекомендації щодо системи оцінки якості функціонування суду та її використання

1. Стратегічний план розвитку судової влади в Україні на 2013-2015 роки, що був затверджений Радою суддів України в грудні 2012 року передбачає створення національної системи стандартів якості та ефективності роботи суду для належного оцінювання якості роботи суду і планування (п.6.1. Стратегічного плану). Робоча група з розробки системи оцінювання якості роботи суду разом з робочою групою з інновацій Державної судової адміністрації України та експертами проекту USAID «Справедливе правосуддя» пропонують Раді суддів України та Державній судовій адміністрації України надати визначення стандартів якості та ефективності роботи суду, які будуть застосовуватися саме для оцінювання роботи суду.
2. Пропонується узгодити стандартний набір критеріїв якості роботи суду та показників вимірювання відповідності суду цим критеріям. При цьому, критерії можуть бути як одновимірні (тобто мати один показник), так і багатовимірні (мати декілька показників).

3. Зважаючи на складність проекту системи оцінки, який щойно пройшов пілотну апробацію в українських судах, експерти проекту «Справедливе правосуддя» після консультацій з членами робочої групи та керівниками судів, що брали участь в пілотній апробації пропонують створити двох-ступеневу систему оцінки:

Базова оцінка якості функціонування суду. Цей інструмент має ґрунтуватися на узгоджених критеріях якості та показниках відповідності функціонування суду цим критеріям. При цьому, базова оцінка має бути простою з точки зору збору та обробки інформації, оскільки абсолютна більшість показників мають ґрунтуватися на даних судової статистики, які є в наявності в кожному суді. Відмінністю такої оцінки від теперішньої судової статистики мають бути узгоджені та визначені стандарти та необхідний мінімум аналізу статистичних даних, який наразі вже має місце в деяких судах за ініціативами керівництва цих судів. В перспективі така базова оцінка має бути рекомендованою для виконання в усіх судах України через рішення Ради суддів України та Державної судової адміністрації України. Базова оцінка може бути реалізована як один із модулів автоматизованої системи діловодства в судах.

Комплексна оцінка якості функціонування суду згідно розроблених та апробованих в пілотних судах чотирьох модулів оцінки. Цей набір методик може бути рекомендованим як додатковий інструмент сучасного судового адміністрування, та виконуватися судами в разі потреб та наявних ресурсів. Комплексна оцінка може бути виконана як в цілому, так і окремими модулями, в залежності від потреби. Якщо *базова оцінка* показує певні негативні тенденції щодо ефективності роботи суду з вирішення справ, керівництво суду може задіяти інструменти внутрішньої оцінки судового адміністрування (опитування суддів та працівників апарату суду) для виявлення існуючих проблем. Так само, у випадку виявлення негативних тенденцій стосовно своєчасності судового розгляду (наприклад, росту відсотка справ з порушенням термінів розгляду), керівництво суду може задіяти модуль оцінки «Своєчасність судового розгляду» через експертний аналіз розгляду справ.

Додаток 1. Склад робочої групи з питань розробки системи оцінки якості функціонування суду

Бабій Анатолій Петрович, суддя Апеляційного суду Одеської області, член Ради суддів загальних судів України, заступник керівника робочої групи

Білоус Інна Олександрівна, суддя Тернопільського окружного адміністративного суду

Вовненко Галина Юхимівна, суддя Апеляційного суду Миколаївської області

Гануляк Олександр Анатолійович, заступник керівника апарату Господарського суду Дніпропетровської області

Гвоздик Павло Олександрович, заступник Голови Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ, член Ради суддів України, керівник робочої групи

Антіпова Тетяна Анатоліївна, заступник керівника апарату Харківського апеляційного адміністративного суду

Какауліна Ольга Вікторівна, головний спеціаліст сектору міжнародного співробітництва Державної судової адміністрації України, виконавчий директор Всеукраїнської асоціації сприяння розвитку судового адміністрування

Канигіна Галина Володимирівна, суддя Верховного Суду України, член Ради суддів України

Коваленко Леся Іванівна, начальник відділу забезпечення роботи керівництва Харківського апеляційного адміністративного суду

Медведенко Юрій Сергійович, суддя Апеляційного суду Кіровоградської області

Олійник Лариса Володимирівна, начальник управління організаційно-методичного забезпечення роботи Вищого адміністративного суду України

Охріменко Наталія Іванівна, Голова Чорнобаївського районного суду Черкаської області

Павлишин Олег Федорович, суддя Апеляційного суду Львівської області

Поліщук Ірина Миколаївна, суддя Вінницького окружного адміністративного суду

Стефанів Надія Степанівна, Голова Апеляційного суду Івано-Франківської області

Татарчук Володимир Олександрович, заступник Голови Господарського суду Дніпропетровської області

Фень Максим Дмитрович, керівник апарату Богодухівського районного суду Харківської області

Додаток 2. Представники робочої групи з інновацій Державної судової адміністрації України, які працювали над розробкою проекту системи оцінки

Кирилюк Руслан Іванович, Голова Державної судової адміністрації України, керівник робочої групи з інновацій ДСА України

Поліщук Антоніна Петрівна, начальник відділу судової статистики та діловодства Державної судової адміністрації України

Седик Юлія Анатоліївна, радник Голови Державної судової адміністрації України та заступник керівника робочої групи з інновацій ДСА України

Філімонов Олексій Павлович, заступник керівника апарату Господарського суду Івано-Франківської області

Малєєв Андрій Юрійович, заступник Голови Апеляційного суду Івано-Франківської області

Саєнко Валерій Валерійович, начальник відділу забезпечення діяльності суду як юридичної особи Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ

Сердюк Юрій Володимирович, начальник управління інформаційних технологій Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ

Скрекотень Ольга Володимирівна, головний спеціаліст відділу кадрової роботи управління організаційного забезпечення діяльності судів Державної судової адміністрації України

Над звітом працювали:

Бабій Анатолій Петрович, *суддя апеляційного суду Одеської області, член Ради суддів загальних судів, заступник керівника робочої групи з розробки системи оцінки якості функціонування суду*

Сердюк Олександр Васильович, *доктор юридичних наук, викладач Національної юридичної академії імені Ярослава Мудрого, експерт проекту USAID «Справедливе правосуддя»*

Москвич Лідія Миколаївна, *доктор юридичних наук, викладач Національної юридичної академії імені Ярослава Мудрого, експерт проекту USAID «Справедливе правосуддя»*

Д-р Пім Альберс, *старший радник міністерства юстиції Нідерландів, експерт проекту USAID «Справедливе правосуддя»*

Томас Вертелецький, *фахівець з моніторингу та оцінки проекту USAID «Справедливе правосуддя»*

Автори звіту висловлюють подяку колективам судів, які взяли участь в пілотній апробації розробленої системи оцінки:

Вінницький окружний адміністративний суд
Голові Господарського суду Дніпропетровської області
Орджонікідзевський районний суд міста Маріуполь
Апеляційний суд Івано-Франківської області
Кіровський районний суд міста Кіровоград
Кіровоградський районний суд Кіровоградської області
Апеляційний суд Кіровоградської області
Приморський районний суд міста Одеса
Харківський окружний адміністративний суд
Харківський апеляційний адміністративний суд
Чорнобаївський районний суд Черкаської області
Апеляційний суд Черкаської області
Ленінський районний суд міста Кіровоград

